

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: Udrag fra Fra Piazza del Popolo · I

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "Fra Piazza del Popolo", i Bergsøe, Vilhelm: *Fra Piazza del Popolo*, udg. af Flemming Conrad ; Lars P. Romhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, [1988], s. 584. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-bergsoev01ny-shoot-idm139673027353728/facsimile.pdf> (tilgået 03. december 2021)

Anvendt udgave: Fra Piazza del Popolo

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

Bergsøes kronologiske placering mellem sen-romantik og realisme kan således støttes af en hævvelse af de realistiske momenter gennem hans forfatterskab, fra debuten for det moderne gennembrud og derpå langhden samtidig med dette. Sådan karakteriseredes han også af nogenlunde uhildede kritikere undervejs, fx Otto Borchsenius i en anmeldelse af *Hvem var han?* (*Ude og hjemme* 22. dec. 1878) og i en stor karakteristik af Bergsøe (*Illustreret Tidende* 26. dec. 1880 og 23. jan. 1881) af Peter Hansen, et forarbejde til Bergsøe-omtalen i hans bekendte litteraturhistorie (*Ill. dansk Litteraturhistorie*, II (1886) 600-02). Borchsenius havde dog følgende betænkning i et meget tidstypisk ræsonnement, hvor han gennem en forbilledlig uklarhed når frem til en meget sløjt formuleret parole:

»Den barokke men farverige Romantik og den friske og kraftige Realisme, der var holdt ud fra hinanden i »Piazza del Popolo«s forskjellige Partier, have senere altfor ofte søgt at blande sine Traade i hinanden. Der er undertiden i Bergsøes Fortællinger lidt af alle Slags; vi ville foretrække meget af én Slags. Vil Forf. være Romantiker eller Realist? Begge Dele kunne være godt, men ligesom vi tro, og for hver Dag, der gaar, bestyrkes i denne vor Antagelse, at Literaturens Vej foreløbig gaar igjennem Virkeligheden, saaledes synes Forfatterens Evner ogsaa at tyde paa, at han bør slutte Trop og lade staa til.« (*Ude og hjemme* 22. dec. 1878).

Men afgrænsningen i forhold til det moderne gennembrud var dog umiskendelig, efterhånden også bitter på begge sider – her var i høj grad litteraturpolitik på færde, foruden stikkene til Bergsøes ikke ubetydelige selvfølelse. Bergsøe placerede sig og blev placeret. Af et stortalende Drachmann-digt efter Chr. Winthers død tog Bergsøe anledning til – i »Svar fra Esrom Sø til Holger Drachmann« (*Ude og hjemme* 3. marts 1878) – at belære den »kjære, unge Ven« om, at denne aldeles ikke kunne gøre krav på at være moderne arvtager efter den gamle digter; skulle nogen have adkomst, var det måske Carl Ploug – nu gammel hugaf på højre fløj. Bergsøe var altså at regne blandt »Højres bedste Mænd«, en række litterære nulliteter, som Edvard Brandes maliciøst anfører i omtalen af en dårlig antologi af A. Westrup (*Morgenbladet* 11. maj 1881). Sin grundigt opsamlende forbitrelse over at være stillet i skyggen af det moderne gennembruds mænd gav Bergsøe luft i dramaet *Sandhedens Mænd* (1894), en slags aristofa-

nisk, i hvert fald plump komedie med store genkendelige portrætter af Drachmann og Sophus Schandorph.

Dramaets motto (fra Ibsen) lyder: »Hvad er det for Kneb, I har fundet paa / herhjemme, mens jeg i Udlandet laa?«; digterens helt og alter ego i skuespillet er »Victor, Digter, hjemvendt fra Italien«. Bergsøe skrev så at sige selv under på, at man i stigende grad identificerede ham som Italiensturismens store underholdningsforfatter. Det bestyrkedes af den omfangsrige bog om Rom under Pius IX, men allerede forinden af hans tredje roman, *I Sabinerbjergene – Breve fra Genazzano* (I-II, 1871), og af en række efterfølgende kortere og længere fortællinger med italienske Sujetter; af disse er den interessanteste måske den ufuldendte *Nemesis* (først udgivet 1913 efter Bergsøes død), der synes at være hans først påbegyndte fiktionsarbejde efter *Fra Piazza del Popolo*, som den både i stof, i fortælleanlæg og i (forgrovede) Goldschmidt-lignende morallære har berøringspunkter med. Endelig var den serie af erindringsbøger (1898 ff.), der var det sidste, Bergsøe forte i pennen eller dikterede, tilsigtet eller utilsigtet ført op til *Fra Piazza del Popolo* som hans livs centrale indsats.

Et midtpunkt og et vendepunkt i hans livs løb var bogen sikkert, og den har – som de talrige udgaver frem til og med den nærværende bevidner – hævdet sig som hans skønlitterære hovedværk. Det er det, der er blevet genstand for de to eneste mere udførlige monografiske Bergsøe-behandlinger i nyere tid, Paul V. Rubows *Vilh. Bergsøe og hans store Roman* (1948) og H.P. Røhdes afhandling i *Fund og Forskning* (1972), foruden flere mindre studier.

Bergsøes plads hos litteraturhistorikerne er forblevet nogenlunde den, som Georg Brandes kort efter hans start satte ham på: en livlig og grovkornet overgangsskikkelse »forud for den danske realisme. Hos de ældre litteraturhistorikere: Peter Hansen (1886) og Vilh. Andersen (1924), fik forfatterskabet endnu en ret indgående karakteristik; hos deres summariske og populariserende efterfølgere som fx Sv. Norrild (*Fra Saxo til Kaj Munk*, 1949) er han en af dem, der omtales med pett. En mere positiv bedømmelse findes hos Billeskov Jansen (*Danmarks Digtekunst*, III, 1958), måske opmuntret af Rubow, og hos Per Dahl (i *Dansk litteraturhistorie*, bd. 6, 1985), bl.a. for Bergsøes sociale engagement; i begge tilfælde er det dog endnu kun en afkortet *Fra Piazza del Popolo*-forfatter, der kommer i betragtning.